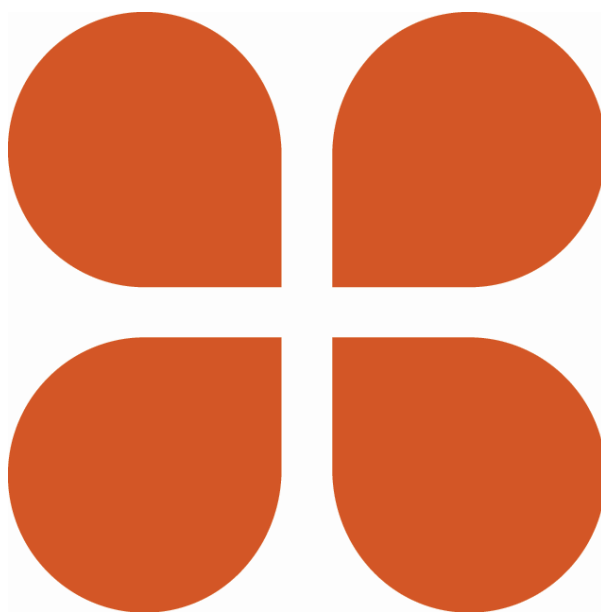

Rapport från Riksantikvarieämbetet

Förordning (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer

**Redovisning av den nya förordningens
påverkan på bidragsgivningen**

Innehåll

Sammanfattning.....	4
1. Inledning	6
1.1 Syfte med åiterrapporteringen.....	6
1.2 Avgränsningar	6
1.3 Frågeställningar, undersökningsmetod och källor	7
1.4 Disposition.....	8
2. Den nya bidragsförordningen.....	9
2.1 Syfte och målsättningar med förordningsändringen	9
2.2 Skillnader mot den gamla förordningen.....	12
3. Iakttagelser	14
3.1 Enkätundersökning hos länsstyrelserna.....	14
3.1.1 Mätpunkter (upplägg för enkätundersökningen)	14
3.1.2 Länsstyrelsernas svar.....	15
3.2 Kartläggning av anslagets användning för kunskapsunderlag enligt 9 §	24
4. Analys och slutsatser.....	27
4.1 Sammanfattning av resultat från enkätundersökningen	27
4.2 Analys	28
4.3 Sammanfattande kommentarer	31
4.4 Rekommendationer	32

Bilagor

1. Utformning av enkätundersökning

Sammanfattning

Den 1 januari 2011 trädde förordning (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer i kraft, och ersatte då förordning (1993:379) om bidrag till kulturmiljövård. Förordningsändringen genomfördes som ett led i ett långsiktigt arbete för att modernisera och effektivisera kulturmiljöområdets styrmedel.¹ Riksantikvarieämbetet har i regleringsbrevet för budgetåret 2012 fått i uppdrag att redovisa och kommentera hur införandet av den nya förordningen påverkat bidragsgivningen. Av redovisningen ska särskilt framgå hur Riksantikvarieämbetet bedömer utfallet av bidragsgivningen till regionala och kommunala kunskapsunderlag.

De viktigaste slutsatserna

Den nya förordningen har på flera punkter medfört en ökad tydlighet. De flesta länsstyrelser anser att förordningstext och praxis nu stämmer bättre överens.

Den nya förordningen bedöms ha medfört en ökad flexibilitet vid bidragsgivningen till vårdinsatser, både avseende definitionen av värdefulla kulturmiljöer och bidragets andel av kostnaden.

Uppfattningen om ökad flexibilitet avseende definitionen av värdefulla kulturmiljöer skiljer sig markant mellan länsstyrelserna. Den nya förordningen tolkas av vissa som en signal att prioritera redan skyddade miljöer vid bidragsgivningen till vård av värdefulla kulturmiljöer, och av andra som en möjlighet och uppmuntran att inkludera fler kategorier av miljöer att beakta vid bidragsgivningen, medan somliga inte ser någon större skillnad mot tidigare. Det är ännu för tidigt att säga något om effekterna.

Det finns ett ökat fokus på tillgänglighet i den nya förordningen. Förordningsändringen anses inte ha lett till någon skillnad i praxis, då många länsstyrelser anser att de redan arbetar på det sättet.

Riksantikvarieämbetet bedömer att introduktionen av 9 § i den nya förordningen har förbättrat möjligheterna till framtagande av bra kunskapsunderlag, och länsstyrelserna upple-

¹ Tid för kultur (prop. 2009/10:3).

ver att de nu har lättare att hävda kulturmiljövårdens intressen i samhällsplaneringen. Det är dock för tidigt att säga något om förordningsändringens påverkan på kunskapsunderlagens effekter i kulturmiljöarbetet.

Rekommendationer

Utifrån slutsatserna i denna rapport ser Riksantikvarieämbetet ett behov av ökad kunskap om:

- bidragsgivningens effekter vad gäller tillgänglighet och mångfald
- kunskapsunderlagens effekter i kulturmiljöarbetet

1. Inledning

Kulturmiljövårdsanslaget (KMV-anslaget) – anslag 7:2 – Bidrag till kulturmiljövård – är ett av kulturmiljövårdens viktigaste ekonomiska styrmedel. Riksantikvarieämbetet fördelar årligen cirka 250 miljoner kronor i kulturmiljövårdsanslag. Huvuddelen av KMV-anslaget fördelas till länsstyrelserna som i sin tur fördelar anslaget vidare i form av bidrag till olika mottagare. Rätten att pröva frågor gällande anslaget överläts årligen till länsstyrelserna. KMV-anslaget ska användas i enlighet med Riksantikvarieämbetets regleringsbrev och förordning (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer (bidragsförordningen).

Den 1 januari 2011 trädde förordning (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer i kraft, och ersatte då förordning (1993:379) om bidrag till kulturmiljövård. Riksantikvarieämbetet har i regleringsbrevet för budgetåret 2012 fått i uppdrag att redovisa och kommentera hur införandet av den nya förordningen påverkat bidragsgivningen.

1.1 Syfte med åiterrapporteringen

Föreliggande åiterrapportering till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) beskriver resultaten av det regeringsuppdrag som gavs i regleringsbrevet för budgetåret 2012. Riksantikvarieämbetet ska enligt uppdraget senast den 31 mars 2013 redovisa och kommentera hur införandet av den nya förordningen påverkat bidragsgivningen. Av redovisningen ska särskilt framgå hur Riksantikvarieämbetet bedömer utfallet av bidragsgivningen till regionala och kommunala kunskapsunderlag.²

Åiterrapporteringen ska utgöra ett underlag för fortsatta förbättringar kring KMV-anslagets hantering och användning. På så sätt avser denna rapport bidra i det långsiktiga arbetet för att effektivisera och modernisera kulturmiljöområdets styrmedel.

1.2 Avgränsningar

Då den nya förordningen trädde i kraft den 1 januari 2011 har den vid denna rapportens färdigställande gällt i två år. Riksantikvarieämbetet bedömer att det faktum att utvärderingen

² Regleringsbrev för budgetåret 2012 avseende Riksantikvarieämbetet

utförs så tidigt begränsar möjligheterna till att utföra en meningsfull analys av effekterna av förordningsändringen.

Undersökningsområdet har delats in i fyra huvudteman, baserat på Riksantikvarieämbetets bedömning av den nya förordningens viktigaste förändringar:

- Tydlighet
- Flexibilitet
- Fokus på tillgängliggörande
- Introduktionen av kunskapsunderlag

Beslutsrätten kring bidragsgivningen är delegerad till länsstyrelserna, varför fokus för denna undersökning ligger på hur införandet av den nya bidragsförordningen påverkat länsstyrelsernas praxis. Undersökningen fördjupar sig inte i monetära jämförelser av anslagsanvändningen före och efter förordningsändringen då alltför kort tid förflutit för en sådan analys att vara meningsfull.

1.3 Frågeställningar, undersökningsmetod och källor

Undersökningen tar avstamp i följande två frågor:

1. Hur har införandet av den nya förordningen påverkat bidragsgivningen?
2. Vad är utfallet av bidragsgivningen till regionala och kommunala kunskapsunderlag?

För att svara på den första frågan tillämpar undersökningen följande logik:

- Vad borde ha hänt? Det vill säga vad var avsikten med den nya förordningen, och vilka förändringar kan förväntas?
- Vad har hänt? Då den nya förordningen trädde i kraft den 1 januari 2011 är det ännu tidigt att söka undersöka effekter av förändringen. Därför undersöks istället förordningsändringens omedelbara påverkan. Således har länsstyrelserna ombetts att genom en enkätundersökning ge sin åsikt och sin bedömning av den nya förordningens påverkan på bidragsgivningen (se vidare i avsnitt 3.1).
- Varför? / Har målen infriats?

Fråga två ses som en fördjupning av fråga ett. Därför undersöks, utöver förordningsändringens omedelbara påverkan, även hur KMV-anslaget har använts för framtagande av regionala och kommunala kunskapsunderlag sedan förordningsändringen. Användningen kartläggs i termer av utdelade medel och antal ärenden genom uppgifter från handläggningssystemet Källa.

Sammanfattningsvis används två datakällor i undersökningen: enkätundersökningen hos länsstyrelserna och handläggningssystemet Källa. Hänvisningar till skriftliga källor återges löpande genom rapporten.

1.4 Disposition

Kapitel 1 – Inledning – ger en inledning till rapporten och presenterar dess upplägg.

Kapitel 2 – Den nya bidragsförordningen – svarar på frågan ”Vad borde ha hänt?”. Där beskrivs bakgrunden till och syftet med förordningsändringen. Vidare presenteras skillnaderna mellan den gamla och nya förordningen.

Kapitel 3 – Iakttagelser – svarar på frågan ”Vad har hänt?”. Dels undersöks hur länsstyrelserna uppfattar den nya förordningens påverkan på bidragsgivningen. Vidare kartläggs anslagets användning för kunskapsunderlag, i termer av utdelade medel och antal ärenden.

Kapitel 4 – Analys och slutsatser – svarar på frågorna ”Varför?” och ”Har målen infriats?”. Iakttagelserna från kapitel 3 jämförs med de förväntade förändringarna från kapitel 2 och resultaten förklaras. Avslutningsvis sammanfattas och kommenteras slutsatserna.

2. Den nya bidragsförordningen

2.1 Syfte och målsättningar med förordningsändringen

I propositionen Tid för kultur (prop. 2009/10:3) beskrivs bakgrunden till förordningsförändringen:

Mot bakgrund av de förändringar som skett i samhället under de mer än 15 år som gått sedan den gällande bidragsförordningen trädde i kraft, finns det anledning att göra en översyn av de ändamål som kulturmiljövårdsbidraget får användas till. Översynen bör ses som ett led i ett långsiktigt arbete för att modernisera och effektivisera kulturmiljöområdets styrmedel.³

I regeringens förarbete till förslaget om ny bidragsförordning (förarbetet) beskrivs syfte och målsättningar på följande sätt:

En ny förordning ska införas som syftar till att de nya kulturpolitiska målen får genomslag i kulturmiljöarbetet och att bidragsgivningen inom området kan utvecklas i samklang med samhällsutvecklingen. En utgångspunkt är att bidragsgivningen även fortsättningsvis ska vara nära kopplad till skyddslagstiftningen inom kulturmiljöområdet.

De föreslagna förändringarna innebär, förutom en generell modernisering, att större fokus läggs på tillgängliggörande, bättre kunskapsunderlag och ökad helhetsyn. En rad förenklingar föreslås vidare införas i syfte att berörda myndigheter ska kunna använda begränsade resurser mer effektivt och också kunna ge fastighetsägare eller motsvarande ett bättre stöd för att upprätthålla en ändamålsenlig förvaltning. Förslaget innebär även att bättre förutsättningar för samverkan skapas.⁴

I förarbetets konsekvensanalys anges det genomgående syftet vara att förenkla och modernisera bestämmelserna och anpassa dem till rådande förhållanden. Det påpekas även att

³ Tid för kultur (prop. 2009/10:3).

⁴ Ku2010/916/KT: Förslag till ny förordning om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer, sid. 6.

kulturmiljöer ofta utgör viktiga resurser för företagande och tillväxt, och att förslaget innebär tydliga förbättringar för företag som använder värdefulla kulturmiljöer som resurs.⁵

Vidare beskrivs i förarbetet närmare bakgrunden till och syftet med förslaget, och ett antal områden kommenteras där särskilt stora förändringar föreslås.

Helhetssyn på förvaltningen av värdefulla kulturmiljöer

Av förarbetet framgår att den nya förordningen avser att ge större utrymme för att i varje enskilt fall avgöra vilka insatser som bäst gynnar de övergripande målsättningarna, dvs. ”att de statliga insatserna ska bidra till att en mångfald av värdefulla kulturmiljöer bevaras, används och utvecklas i hela landet”.⁶

Ambitionen återspeglas i namngivningen av den nya förordningen: Förordning om bidrag till *förvaltning av värdefulla kulturmiljöer*. Ordet förvaltning avses understryka vikten av en helhetssyn där bevarandearbete går hand i hand med tillgängliggörande och hållbar användning av kulturmiljöer och kulturminnen. Vidare framgår att begreppet värdefulla kulturmiljöer används som ett samlande uttryck för ”alla de typer av objekt, miljöer och landskap som hanteras inom ramen för förordningen.”⁷

Bebyggelse, fornlämningar och landskap

Förarbetet understryker behovet av en begreppsbildning som tillåter ett aktivt arbete när det gäller att utveckla synen på vad som bör omfattas av det offentliga kulturmiljöarbetet, och den nya förordningens begreppsbildning bedöms få till konsekvens att fler kategorier av bebyggelse och kulturlämningar kan beaktas vid bidragsgivningen.⁸

Tillgängliggörande

I förarbetet framgår att det är viktigt att kulturmiljöerna i så hög grad som möjligt görs tillgängliga för allmänheten, och att alla grupper i samhället ska kunna ta del av, använda och utveckla kulturmiljön och kulturarvet.⁹ Vidare framgår att den nya förordningen avser

⁵ Ibid, sid. 12.

⁶ Ibid, sid. 8.

⁷ Ibid, sid. 8.

⁸ Ibid, sid. 9.

⁹ Ibid, sid. 9.

ta ”sikte på att allmänhetens tillgång till kulturmiljön och dess värden alltid ska beaktas vid bidragsgivningen.”¹⁰ Förarbetet poängterar även att tillgängliggörande inte bara handlar om fysisk tillgänglighet utan om möjligheterna till förståelse och delaktighet i vid bemärkelse.

Kunskapsunderlag

I förarbetet påpekas att grunden för det strategiska offentliga kulturmiljöarbetet är tillgång till aktuell och ändamålsenlig kunskap om kulturmiljöer och kulturminnen, och att det i många fall föreligger en situation där sådan kunskap saknas eller är föråldrad. Kritik har framförts från länsstyrelserna om att bristerna i kunskapsunderlaget är sådana att ”det riskerar att leda till obalans i förhållande till andra sektorsintressen och fördröjningar av angelägna infrastrukturprojekt.”¹¹

Kunskapsunderlag nämndes inte i den gamla förordningen, men inkluderas i den nya förordningen. Enligt förarbetet kommer ändringen att innebära bättre kunskapsunderlag.¹²

Övriga större förändringar

Vad gäller bidrag till arkeologisk undersökning vid bostadsbyggande föreslås en rad förändringar. Enligt förarbetet uppges ambitionen vara att huvudmotivet för denna bidragsgivning tydliggörs, det vill säga ”att under vissa förutsättningar underlätta tillkomsten av kompletteringsbebyggelse.”¹³

En förändring som inte lyfts fram särskilt i förarbetet är borttagandet av maxprocentangivelserna för bidrag till vård av värdefulla kulturmiljöer.

Noteras bör att ovanstående målsättningar framgår av förarbetet till förslaget om en ny bidragsförordning, och att förslaget skiljer sig något från den nu gällande förordningstexten. I denna rapport förutsätts dock målsättningarna vara i huvudsak oförändrade.

¹⁰ Ibid, sid. 9.

¹¹ Samverkan ger styrka! Länsstyrelsen Södermanlands län, rapport nr 2009:9 genom ibid, sid. 5.

¹² Ibid, sid. 6.

¹³ Ibid, sid. 11.

2.2 Skillnader mot den gamla förordningen

Riksantikvarieämbetets bedömning är att de viktigaste förändringarna finns inom följande fyra områden:

- Tydlighet
- Flexibilitet
- Fokus på tillgängliggörande
- Introduktionen av kunskapsunderlag

Tydlighet

I den nya förordningen har begreppsapparaten uppdaterats och paragraferna har fått en tydligare struktur och indelning. Exempelvis har kulturmiljövård bytt namn till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer, begreppet kulturreservat har inkluderats, och bidragsgivning till vård av *andra värdefulla kulturmiljöer* har fått en egen paragraf.

Vad gäller bestämmelserna för arkeologisk undersökning vid bostadsbyggnad innebär den nya förordningen tydligare bestämmelser av var fornlämningen måste vara lokaliserad för att bidrag ska kunna beviljas. Enligt den nya lydelsen får bidrag lämnas om fornlämningen finns i en äldre stadskärna och berörs av kompletteringsbebyggelse. Vidare har kravet på att fornlämningen måste sakna synligt märke ovan jord tagits bort. Borta är också möjligheten att till bidraget knyta villkor om utformningen av ny bebyggelse.

Omnämmandet av kunskapsunderlag i den nya förordningen är en nyhet. Förordningen åtskiljer ”kunskapsunderlag som är nödvändiga för att genomföra insatser som bidrag lämnas för enligt denna förordning” (8 §), från ”generella eller riktade regionala och kommunala kunskapsunderlag som syftar till att ta till vara kulturhistoriska värden i samhällsplaneringen” (9 §).

Nuvarande 8§ kunde tidigare i viss mån tolkas in i 2 § - 5 § i den gamla förordningen, det vill säga vid bidragsgivning till vård och ombyggnad m.m. av bebyggelse. Möjlighet till bidragsgivning till kunskapsunderlag enligt nuvarande 9 § saknades däremot i den gamla förordningen och reglerades tidigare genom Riksantikvarieämbetets regleringsbrev (se mer nedan).

Flexibilitet

I den nya förordningen lämnas större tolkningsutrymme för vad som kan beaktas inom ramen för bidragsgivning till vård av värdefulla kulturmiljöer. I den nya förordningen har vårdbidrag till sådana miljöer som inte omfattas av i förordningen uppräknade skyddsinstrument fått en egen paragraf, där bidrag får lämnas till även andra värdefulla kulturmiljöer som har särskild betydelse för förståelsen av historiska sammanhang eller som har särskild lokal eller regional betydelse.

En utökning som den nya paragrafen inneburit är att bidrag nu kan lämnas till vård av även sådana kulturhistoriska lämningar som inte klassificeras som fornlämningar.

I den nya förordningen är de maxprocentangivelser som reglerade bidragets andel respektive fastighetsägarens andel av kostnaderna vid vårdinsatser borttagna. Istället ska fastighetsägarens egen insats beaktas. Till exempel kan de borttagna procentsatserna innebära en möjlighet att lämna en hög bidragsandel till en oskyddad miljö som ägs av en part utan finansiella resurser, till exempel en ideell förening.

Fokus på tillgängliggörande

Den nya förordningen har ett tydligare fokus på tillgänglighet och tillgängliggörande. Tillgänglighetsaspekter understryks särskilt vid två ställen i den nya förordningstexten. I 6 §, angående vård av värdefulla kulturmiljöer, framgår att det vid bidragsgivningen ska beaktas om kulturmiljön och dess kulturhistoriska värden är eller avses bli tillgängliga för allmänheten. I 7 §, angående tillgängliggörande av värdefulla kulturmiljöer, framgår att det vid bidragsgivningen ska läggas särskild vikt vid att kulturarvet så långt som möjligt bör göras tillgängligt och användbart för alla.

Introduktionen av kunskapsunderlag

Enligt 9 § i den nya förordningen får bidrag användas till framtagande av sådana generella eller riktade regionala och kommunala kunskapsunderlag som syftar till att ta tillvara kulturhistoriska värden i samhällsplaneringen.

Denna möjlighet till bidragsgivning saknades i den gamla förordningen och medgavs tidigare genom Riksantikvarieämbetets regleringsbrev, vilket bidrog till varierande möjligheter för denna typ av bidragsgivning. Även sedan införandet av den nya förordningen har summan som får användas till kunskapsunderlag enligt 9 § fortsatt att regleras genom Riksantikvarieämbetets regleringsbrev.

3. Iakttagelser

3.1 Enkätundersökning hos länsstyrelserna

Enkätundersökningen genomfördes under hösten 2012. Samtliga 21 länsstyrelser ombads delta i enkätundersökningen, och utav dessa inkom 19 stycken med svar.

Enkäten innehöll 14 frågor uppdelade i sex olika områden. Vid varje fråga fanns möjlighet att lämna kommentarer. Se enkätens utformning i Bilaga 1.

3.1.1 Mätpunkter (upplägg för enkätundersökningen)

Tydlighet

Fråga 1 återkopplade till ambitionen att förenkla och modernisera bestämmelserna och anpassa dem till rådande förhållanden. Enkätfrågan undersökte huruvida den nya förordningen upplevs som mer i enlighet med praxis i jämförelse med den gamla.

Fråga 7 undersökte huruvida skillnaden mellan 8 § och 9 § är tydlig.

Fråga 14 adresserade de förändringar som skett avseende bestämmelserna för arkeologisk undersökning vid bostadsbygge. Fråga 14 undersökte om länsstyrelserna upplever ändringarna som positiva eller negativa, och vilka förändringar de tar fasta på i den bedömningen.

Flexibilitet

Fråga 2 – 3 återkopplade till ambitionen att åstadkomma en helhetssyn på förvaltningen av värdefulla kulturmiljöer och tillåta ett aktivt arbete när det gäller att utveckla synen på vad som bör omfattas av det offentliga kulturmiljöarbetet. Enkätfrågorna undersökte huruvida förändringen medfört en större flexibilitet vid valet av vilka kulturmiljöer som kan beviljas stöd, och hur denna eventuella flexibilitet avses utnyttjas.

Fråga 4 – 6 avsåg 4 § i den gamla och 6 § i den nya förordningen. De maxprocentangivelser som fanns i den gamla förordningen, kring bidragets andel respektive fastighetsägarens

andel vid kostnaderna för vårdinsatser, har tagits bort i den nya förordningen. I den nya förordningen står istället att fastighetsägarens egen insats ska beaktas.

Enkätfrågorna undersökte huruvida bidragets andel efter förordningsändringen har ökat eller minskat, om bidragets andel på sikt bedöms öka eller minska, och hur förändringen påverkat länsstyrelsernas förhandlingssituation.

Fokus på tillgängliggörande

Fråga 11 – 13 behandlade tillgänglighet. Enkätfrågorna undersökte huruvida de nya formuleringarna haft en påverkan, och hur, samt om formuleringen av 7 § upplevs som positiv eller negativ.

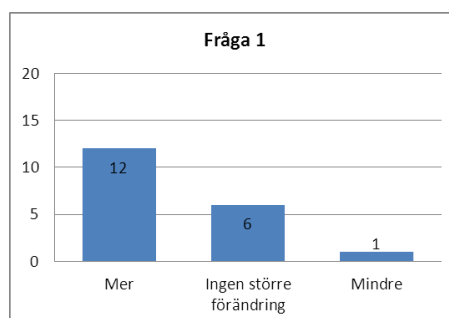
Introduktionen av kunskapsunderlag

Fråga 8 – 10 behandlade kunskapsunderlag enligt 9 §. Enkätfrågorna undersökte om 9 § påverkat länsstyrelsernas möjligheter att hävda kulturmiljövårdens intressen i samhällsplaneringen, hur behovet av kunskapsunderlag ser ut och hur angeläget det behovet är gentemot övriga behov.

3.1.2 Länsstyrelsernas svar

ÖVERENSSTÄMMELSE MED PRAXIS

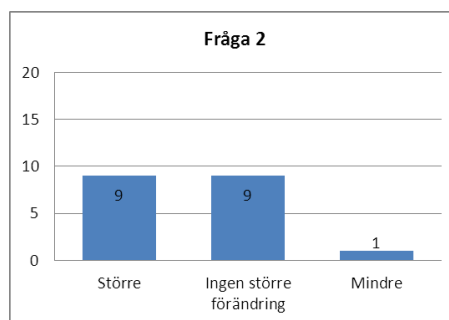
Fråga 1 - Upplevs den nya bidragsförordningen, i jämförelse med den gamla bidragsförordningen, som mer eller mindre i enlighet med praxis?

En majoritet av länsstyrelserna svarade ”Mer”. Bland kommentarerna framkom bland annat borttagandet av procentsatser och minskat fokus på just bostadsbebyggelse som positiva förändringar.

DEFINITIONEN AV VÄRDEFULLA KULTURMILJÖER

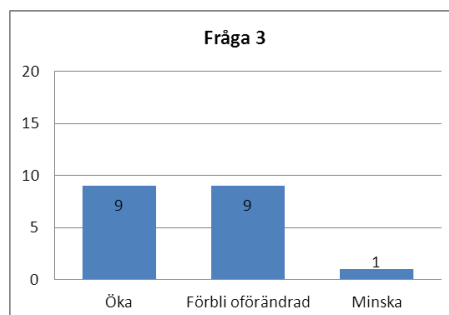
Fråga 2 - Har införandet av den nya bidragsförordningen medfört större eller mindre flexibilitet vid valet av vilka kulturmiljöer som kan beviljas bidrag?

Fråga 2 såg ett jämnt resultat mellan ”Större” och ”Ingen större förändring”. Bara en länsstyrelse svarade ”Mindre”.

I kommentarerna lyftes 5 § fram som exempel på större flexibilitet. Samtidigt framhövdes att den nya förordningen signalerar en prioritering av redan skyddade miljöer. Vissa framhöll att även om det finns en större flexibilitet i teorin, så är det i praktiken ingen skillnad då anslaget är för litet för att kunna nyttja denna handlingsfrihet.

Fråga 3 - Variationen av kulturmiljöer som de närmaste åren kommer att beviljas stöd bedöms

Vid fråga 3 var resultatet jämnt mellan ”Öka” och ”Förbli oförändrad”.

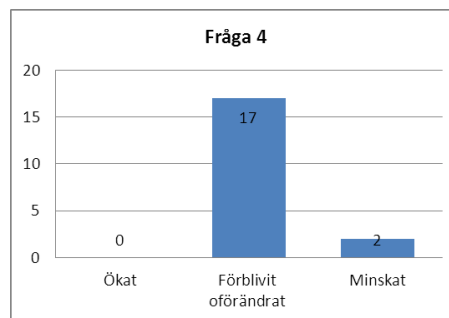
Bland kommentarerna återspeglades en vilja att öka spridningen av de miljöer som beviljas bidrag. Flera röster påpekade att medlen dock inte räcker till något annat än de redan skyddade områdena.

Sammanfattningsvis kan skönjas olika tolkningar av den nya förordningens formulering i detta avseende. Dels tolkas den nya förordningen som mer flexibel, och dels tolkas den signalera en prioritering av redan skyddade miljöer. Somliga menar att det inte är någon större skillnad. Flera röster framhåller att medlen i praktiken inte räcker till mycket annat än de redan skyddade miljöerna.

BIDRAGETS ANDEL AV KOSTNADEN VID VÅRDINSATSER

Förhållandet mellan fastighetsägarens andel respektive bidragets andel av kostnaden vid vårdinsatser, med anledning av att maxprocentangivelser tagits bort ur förordningen (frågan avser 4 § i den gamla och 6 § i den nya förordningen)

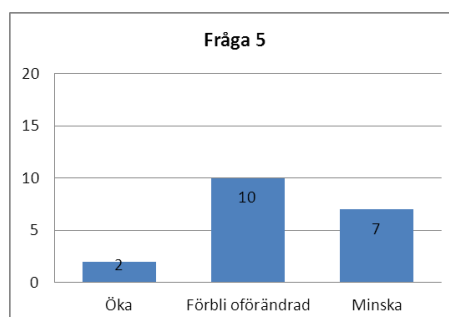
Fråga 4 - Bidragets andel (gentemot fastighetsägarens andel) av kostnaden vid vårdinsatser har sedan förordningsändringen generellt sett

Vid fråga 4 svarade nästan samtliga länsstyrelser "Förblivit oförändrat".

Flera kommentarer menade att praktiken är oförändrad mot tidigare, och att det finns en ambition att kräva en hög egeninsats/medfinansiering. Vissa menade att bidragets andel minskat något på grund av allmän resursbrist och större krav på medfinansiering.

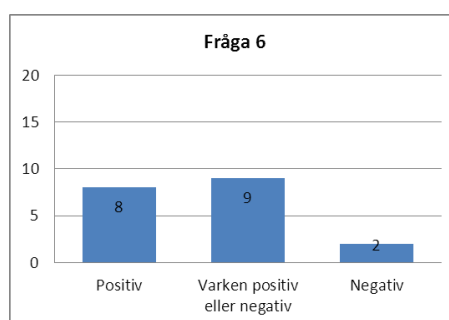
Fråga 5 - Bidragets andel (gentemot fastighetsägarens andel) av kostnaden vid vårdinsatser bedöms på sikt

Två länsstyrelser svarade ”Öka”, tio stycken svarade ”Förbli oförändrad” och sju stycken svarade ”Minska”.

Flera kommentarer talade om en minskning av bidragets andel på grund av generell resursbrist och högre krav på medfinansiering. Flera påpekade att ambitionen är att ha så hög medfinansiering som möjligt. Vissa framhöll också att behoven är större än anslagen vilket kräver hög egeninsats/medfinansiering.

Fråga 6 - I förhandlingarna med fastighetsägaren upplevs avsaknaden av procentsatser som

Vid fråga 6 var resultatet närmast jämnt mellan ”Positiv” och ”Varken positiv eller negativ”.

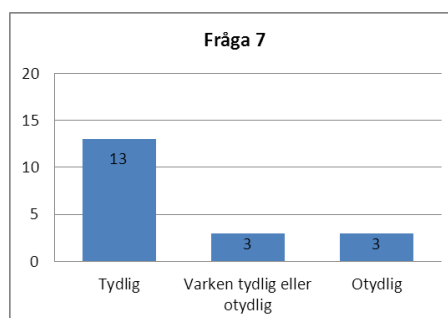
Bland de positiva kommentarerna nämndes en ökad flexibilitet och en möjlighet att anpassa nivån efter varje enskilt fall. Samtidigt som avsaknaden av maxprocentsatser beskrevs som positiv så påpekades att ändringen innebär mer jobb och ställer högre krav på länsstyrelser-

na i dialogen med sökanden. Andra menade att maxprocentsatserna var ett stöd i arbetet och bidrog till en tydlighet och en gemensam riktlinje för samtliga länsstyrelser.

Sammanfattningsvis så uppfattar länsstyrelserna ännu ingen större skillnad i praktiken. I framtiden förväntas bidragets andel förbli oförändrad eller minska. Flera länsstyrelser talar om resursbrist och höga/höjda krav på egeninsats och medfinansiering. Det finns fler positiva röster än negativa, medan de flesta förhåller sig varken positiva eller negativa till ändringen.

KUNSKAPSUNDERLAG

Fråga 7 - Skillnaden mellan 8 § och 9 § i den nya förordningen upplevs som

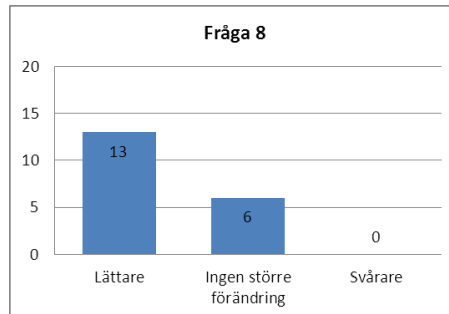

En majoritet svarade ”Tydlig“.

De flesta menade att skillnaden är tydlig. Dock påpekades att det, tydligheten till trots, någon gång har slarvats och skrivits fel i besluten.

Andra framhöll en önskan om större tydlighet, genom exempelvis allmänna råd, riktlinjer och ett förenklat språkbruk.

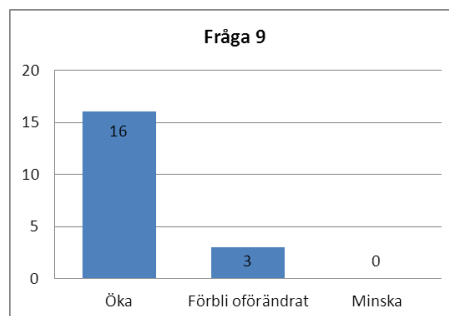
Fråga 8 - Upplever ni att ni nu, genom 9 §, har lättare eller svårare att hävda kulturmiljövårdens intressen i samhällsplaneringen?

Ungefär två tredjedelar svarade ”Lättare” och en tredjedel svarade ”Ingen större förändring”.

I kommentarerna menade de flesta att de nu har lättare att hävda kulturmiljövårdens intressen i samhällsplaneringen. De positiva kommentarerna lyfte bland annat fram möjligheten att nu ”ha något att komma med” även ekonomiskt, att det blivit enklare att bevilja bidrag till strategiskt inriktade projekt som inte har någon direkt koppling till enskilda kulturmiljöer, att det är fler nya underlag under framtagande, att 9 § gett länsstyrelserna ett verktyg för att aktivt arbeta med att relevanta underlag tas fram, samt att det vid överläggningar med andra sakområden nu finns möjlighet att vara med och finansiera gemensamma underlag där kulturmiljövårdens intressen också beaktas. Andra framhöll att de avsatta medlen är alltför begränsade. Somliga påpekade att den särskilda äskandeprocessen och hanteringen av 9 § är för stelbent och ett administrativt hinder.

Fråga 9 - Behovet av bidragsgivning till framtagande av generella eller riktade regionala och kommunala kunskapsunderlag bedöms de närmaste åren

Alla utom tre stycken svarade ”Öka”.

I kommentarerna framhölls att behoven är stora, och dessutom eftersatta enligt somliga.

Fråga 10 - För budgetåret 2012 får 25 miljoner kronor (av totalt cirka 240 miljoner kronor) användas för kunskapsunderlag enligt 9 §. Med oförändrad total anslagsnivå, hur mycket anser ni bör avsättas för kunskapsunderlag 9 §?

Vid fråga 10 fanns en viss spridning i svaren. Vissa menade att 25 miljoner kronor är rimligt med nuvarande totalbelopp, och underströk att bidrag till kunskapsunderlag inte får gå ut över bidrag till vård och förvaltning.

Andra menade att 25 miljoner inte räcker och att en höjning behövs.

Vissa menade att det nuvarande förhållandet mellan kunskapsunderlagens andel och totalbeloppet är bra, och tryckte på att det totala anslagsbeloppet behöver höjas.

Somliga efterlyste en kraftsamling under en period, för att kunna tillmötesgå behoven, för att sedan återgå till nuvarande/lägre nivå.

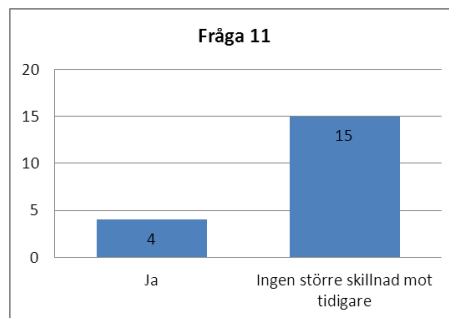
Vissa föreslog att länen själva ska få avgöra fördelningen mellan kunskapsunderlag och andra bidragsändamål.

Sammanfattningsvis anser de flesta länsstyrelser att skillnaden mellan 8 § och 9 § i den nya förordningen är tydlig. Vidare har 9 § gjort det lättare för länsstyrelserna att hävda kulturmiljövårdens intressen i samhällsplaneringen, samtidigt som hanteringen kunde förklaras och medlen kunde höjas. Behoven av framtagande av kunskapsunderlag enligt 9 § anses stora.

Vad gäller hur stora medel som borde avsättas för kunskapsunderlag råder delade meningar. Vissa anser att dagens nivå är rimlig, medan andra efterlyser en höjning. Somliga anser att det nuvarande förhållandet är rimligt men att det totala anslaget bör höjas. Vissa efterlyser en fokuserad höjning under några år för att sedan sänka igen. Somliga föreslår att länsstyrelserna själva ska få avgöra fördelningen av medlen.

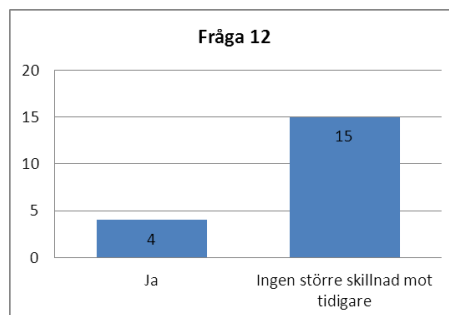
TILLGÄNGLIGHET

Fråga 11 - Har 6 § i den nya förordningen bidragit till att en större hänsyn tas till tillgänglighetsaspekter vid bidragsgivningen till vård av värdefulla kulturmiljöer?

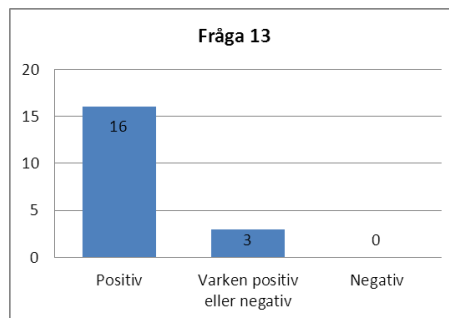
En majoritet svarade att det inte är någon skillnad mot tidigare. I ett flertal kommentarer påpekades att tillgänglighetsaspekten redan tidigare sågs som viktig och att den nya formuleringen därför inte medfört någon förändring i praxis. Dock framhölls att formuleringen är positiv och fungerar som stöd och påminnelse.

Fråga 12 - Har formuleringen av 7 § i den nya förordningen bidragit till en större medvetenhet om målgrupper vid bidragsgivningen till tillgänglighetsåtgärder?

I likhet med föregående fråga svarade en majoritet att det inte är någon större skillnad mot tidigare. Vissa påpekade att praxis är oförändrad då de arbetat med tillgänglighetsaspekten redan tidigare. Andra menade att formuleringen satt fokus på en bredare målgrupp än de traditionellt arbetat med och därigenom förtydligar ett arbetssätt som tidigare inletts.

Fråga 13 - Upplevs formuleringen av 7 § att särskild vikt ska läggas vid att kulturarvet "så långt som möjligt bör göras tillgängligt och användbart för alla" som positiv eller negativ?

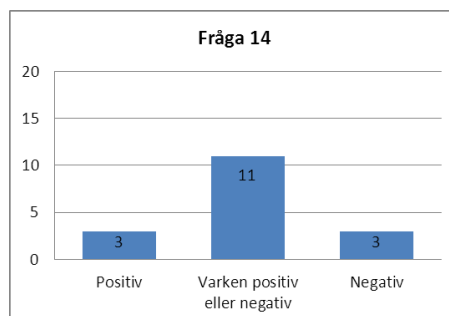

De flesta svarade att formuleringen är positiv.

Sammanfattningsvis ses den nya förordningens betoning av tillgänglighet som positiv. De flesta menar att det dock inte innebär någon förändring i praktiken då man redan sedan tidigare arbetat med tillgänglighetsaspekten. Snarare ses formuleringarna som ett stöd och ett förtydligande av ett arbetssätt som redan existerar hos länsstyrelserna.

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING VID BOSTADSBYGGANDE (frågan avser 7-9 § i den gamla och 10-12 § i den nya förordningen)

Fråga 14 - Förordningsändringen i detta avseende upplevs som

En majoritet svarade att förordningsändringen avseende arkeologisk undersökning vid bostadsbyggande varken är positiv eller negativ.

Vissa såg det som negativt att fornlämningen måste finnas i en äldre stadskärna, och ansåg att de gamla bestämmelserna om var fornlämningen måste vara lokaliserad för att bidrag ska kunna beviljas gav större styrka åt de antikvariska intressena. Många påpekade att denna paragraf sällan används då det förekommer få sådana fall. Vissa ställde sig tveksamma till om denna bidragsmöjlighet i överhuvudtaget bör vara kvar, och menade att bidrag till arkeologiska åtgärder bör begränsas till de fall där den enskilde drabbas av stora kostnader. Somliga ansåg att borttagandet av möjligheten att formulera villkor om utformningen av ny bebyggelse innebär en försvagning av förordningen. Bland de positiva kommentarerna lyftes fram en ökad tydlighet.

Sammanfattningsvis påpekas att denna paragraf sällan tillämpas då sådana fall är sällsynta. I kommentarerna uttrycktes i huvudsak missnöje över den nya förordningens utformning avseende arkeologisk undersökning vid bostadsbyggande.

ÖVRIGA KOMMENTARER

Bland de övriga kommentarerna framkom bland annat följande:

- Förordningsändringen har inte haft någon större påverkan på bidragsgivningen. En höjning av anslaget skulle istället ge en verklig effekt.
- Bidragshanteringen tenderar att vara en administrativ börda för länsstyrelsen. Målsättningen bör vara att förenkla processer, mallar och registreringar i Källa.
- Källa "haltar lite" och några smärre justeringar vore välkomna.
- Enkätundersökningen görs troligtvis för tidigt.
- Länsstyrelsen önskar möjlighet till långsiktig planering av kunskapsunderlag. Dessa medel borde ingå i 3-årsplanen.

3.2 Kartläggning av anslagets användning för kunskapsunderlag enligt 9 §

I handläggningssystemet Källa delas kunskapsunderlagen avseende 9 § in i olika kategorier. För närvarande finns 14 olika kategorier: Arkeologiskt handlingsprogram, DMS, Inventering med anl. av vindkraft, Inventering biologiskt kulturarv, Inventering kulturmiljöer längs vattendrag, Norrländska kyrkstäder, Ofinansierade arkeologiska rapporter, Regional kulturmiljöprofil/strategi/program, Riksintressen regionala projekt, Riksintressen riktade pro-

jekt stad/tätort/kommuner, Skog & historia, Stads-GIS, Övrig kategoriinventering, samt Övrig samhällsplanering.

Kunskapsunderlag enligt 9 §	Anslagsår			
	2011		2012	
	Utbetalt netto	Antal ärenden	Utbetalt netto	Antal ärenden
Arkeologiskt handlingsprogram	1 038 000	5	650 495	4
DMS	235 000	2		
Inventering med anl. av vindkraft	400 000	1	400 000	1
Inventering, Biologiskt kulturarv			1 114 750	4
Inventering, Kulturmiljöer längs vattendrag	2 109 000	8	4 148 125	14
Norrländska kyrkstäder	324 500	4		
Ofinansierade arkeologiska rapporter	2 104 000	4	2 944 000	4
Regional kulturmiljöprofil/strategi/program	2 296 900	6	1 619 505	5
Riksintressen, regionala projekt	2 641 700	9	2 724 112	10
Riksintressen, riktade projekt stad/tätort/kommuner	864 500	4	699 500	6
Skog & Historia	2 651 800	12	3 847 284	10
Stads-GIS	1 138 557	5	419 000	3
Övrig Kategoriinventering	4 981 571	15	4 641 200	9
Övrig Samhällsplanering	4 145 830	29	1 721 425	12
TOTALT	24 931 358	104	24 929 396	82

Genom Riksantikvarieämbetets regleringsbrev för år 2011 reglerades användningen till kunskapsunderlag till maximalt 25 miljoner kronor. År 2011 utdelades 24 931 358 kronor (fördelade på 104 ärenden inom 13 kategorier) i bidrag till kunskapsunderlag i enlighet med 9 §.

Snittsumman per ärende uppgick år 2011 till 239 725 kronor. I relation till denna snittsumma kan konstateras att den dyraste kategorin år 2011 var Ofinansierade arkeologiska rapporter med ett snittnetto på 526 000 kronor, medan den billigaste kategorin var Norrländska kyrkstäder med ett snittnetto på 81 125 kronor. Flest ärenden år 2011 återfanns inom kategorin Övrig samhällsplanering, medan störst summa pengar fördelades inom kategorin Övrig kategoriinventering.

Särskilt prioriterade projekt det året var Fortsättning av påbörjade projekt, Medfinansierade projekt för kommunal samhällsplanering, Länsgemensamma projekt, Skog & historia, Äldre arkeologiska rapporter etapp 1, samt Fornminnesinventering i resterande områden.¹⁴

Genom Riksantikvarieämbetets regleringsbrev för år 2012 reglerades användningen till kunskapsunderlag till maximalt 25 miljoner kronor. År 2012 utdelades 24 929 396 kronor (fördelade på 82 ärenden inom 12 kategorier) i bidrag till kunskapsunderlag i enlighet med 9 §.

Snittsumman per ärende år 2012 var högre än föregående år och uppgick till 304 017 kronor. Den dyraste kategorin var återigen Ofinansierade rapporter, med ett snittnetto på 736 000 kronor, medan den billigaste kategorin var Riksintressen riktade projekt stad/tätort/kommuner med ett snittnetto på 116 583 kronor. Flest ärenden år 2012 återfanns inom kategorin Inventering kulturmiljöer längs vattendrag, medan störst summa pengar, liksom föregående år, fördelades inom kategorin Övrig kategorininventering.

Särskilt prioriterade projekt det året var Skog & historia, Vattenanknutna kulturmiljöer, Riksintresseöversyn/kommunala kulturmiljöunderlag, Arkeologiska rapporter steg 1, Fornminnesinventering, samt Biologiskt kulturarv.¹⁵

¹⁴ Beslut om överlåtelse till länsstyrelserna att pröva frågor gällande anslaget 7:2 Bidrag till kulturmiljövård för budgetåret 2011, ap.1.

¹⁵ Beslut om överlåtelse till länsstyrelserna att pröva frågor gällande anslaget 7:2 Bidrag till kulturmiljövård för budgetåret 2012, ap.1.

4. Analys och slutsatser

4.1 Sammanfattning av resultat från enkätundersökningen

Hur har införandet av den nya förordningen påverkat bidragsgivningen?

Införandet av den nya förordningen har inneburit:

- Att de flesta länsstyrelser anser att förordningstext och praxis nu stämmer bättre överens.
- Olika tolkningar av vilka kulturmiljöer som bör beaktas inom bidragsgivningen till vårdinsatser. Den nya förordningen tolkas av vissa som en signal att prioritera redan skyddade miljöer vid bidragsgivningen till vård av värdefulla kulturmiljöer, och av andra som en möjlighet och uppmuntran att inkludera fler kategorier av miljöer att beakta vid bidragsgivningen, medan somliga inte ser någon större skillnad mot tidigare.
- Att variationen av de miljöer som beviljas bidrag till vård av värdefulla kulturmiljöer eventuellt kommer att öka i framtiden, enligt länsstyrelsernas bedömning. Lika många länsstyrelser menar dock att ingen förändring kommer att ske. En faktor i detta är att olika tolkningar existerar av vilka miljöer som bör tilldelas medel (se punkt ovan). En annan faktor är att flera länsstyrelser påpekar att medlen inte räcker till något annat än de redan skyddade miljöerna.
- Att bidragets andel av kostnaden vid vårdinsatser eventuellt kommer att minska i framtiden. Denna bedömning förklaras genom resursbrist och höga/höjda krav på egeninsats och medfinansiering. De flesta länsstyrelser tror dock att andelen kommer att förbli oförändrad.
- En bekräftelse för länsstyrelserna att tillgänglighetsaspekten vid bidragsgivningen även fortsättningsvis ses som viktig. Förordningsändringen anses inte ha inneburit någon större skillnad i praxis i fråga om tillgänglighetsaspekter och tillgängliggörande, men däremot en bekräftelse och ett förtydligande av ett redan existerande arbetssätt.
- En viss skepsis hos länsstyrelserna kan märkas vad gäller reglerna kring arkeologisk undersökning vid bostadsbyggande.

- En förbättring av förutsättningarna för framtagande av bra kunskapsunderlag. Länsstyrelserna upplever att de genom 9 § har lättare att hävda kulturmiljövårdens intressen i samhällsplaneringen. Samtidigt påpekas från länsstyrelserna att ytterligare förbättringar återstår att göra, dels gällande den administrativa processen, och dels gällande anslagets storlek.

4.2 Analys

Tydlighet

Överensstämmelse med praxis

Ambitionen att modernisera och anpassa bestämmelserna efter rådande förhållanden bör ses som framgångsrik. En majoritet av länsstyrelserna anser att den nya förordningen är mer i enlighet med praxis än den gamla förordningen.

Kunskapsunderlag

Skillnaden mellan 8 § och 9 § upplevs som tydlig.

Arkeologisk undersökning vid bostadsbyggande

I förarbetet för förslaget kring den nya förordningen uppgavs ambitionen gällande arkeologisk undersökning vid bostadsbyggande vara att huvudmotivet för denna bidragsgivning tydliggörs, det vill säga ”att under vissa förutsättningar underlätta tillkomsten av kompletteringsbebyggelse”.¹⁶

Riksantikvarieämbetet uppfattar att villkoren i den nya förordningen överensstämmer väl med intentionerna. Bidraget ska endast gå till projekt som annars inte har ekonomiska förutsättningar att komma till stånd. Hittills har endast ärenden inkommit som omfattat delar eller hela kvarter där arkeologins andel av totala kostnaden varit låg. Dessa projekt har genomförts utan bidrag.

Många länsstyrelser påpekade att denna paragraf sällan används då det förekommer få sådana fall. Därtill har kort tid förflutit sedan ändringen och sammantaget kan konstateras att huruvida målpuffyllelsen är god eller ej står fortsatt oklart.

¹⁶ Ku2010/916/KT: Förslag till ny förordning om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer, sid. 11.

Däremot kan noteras att de nya bestämmelserna gett upphov till en viss skepsis. Detta då vissa länsstyrelser såg det som negativt att fornlämningen måste finnas i en äldre stadskärna, och ansåg att de gamla bestämmelserna om var fornlämningen måste vara lokaliserad för att bidrag ska kunna beviljas gav större styrka åt de antikvariska intressena. Somliga ansåg att borttagandet av möjligheten att formulera villkor om utformningen av ny bebyggelse innebär en försvagning av förordningen. Bland de positiva förändringarna lyftes fram en ökad tydlighet. Vissa ställde sig tveksamma till om denna bidragsmöjlighet i överhuvudtaget bör vara kvar, och menade att bidrag till arkeologiska åtgärder bör begränsas till de fall där den enskilde drabbas av stora kostnader.

Flexibilitet

Definitionen av värdefulla kulturmiljöer

Enligt förarbetet för förslaget kring den nya förordningen bedömdes en konsekvens av förordningsändringen bli att fler kategorier av bebyggelse och kulturlämningar kan beaktas vid bidragsgivningen.¹⁷

Av enkätsvaren kan skönjas olika tolkningar av den nya förordningens intentioner. Enligt vissa av länsstyrelsernas svar tolkas den nya förordningen som mer flexibel. Enligt andra av länsstyrelsernas svar tolkas den nya förordningen prioritera redan skyddade miljöer. Somliga ser ingen större skillnad mot tidigare.

Vissa länsstyrelser signalerar en framtida ökning av variationen av kulturmiljöer som tilldelas medel. Andra länsstyrelser framhäver att ingen ändring kommer att ske, då de tilldelade medlen inte räcker till annat än de redan skyddade miljöerna. I länsstyrelsernas bedömning menade lika många att variationen kommer att öka som att den kommer att förbli oförändrad. De faktiska effekterna av ändringen återstår dock att se.

Bidragets andel av kostnaden vid vårdinsatser

Då förarbetet för förslaget kring den nya förordningen inte särskilt nämner borttagandet av maxprocentangivelserna för bidrag till vård av värdefulla kulturmiljöer får motiveringen sökas i de mer övergripande målsättningarna. Exempelvis beskrivs en rad förenklingar ge

¹⁷ Ibid, sid. 9.

berörda myndigheter möjlighet att ”använda begränsade resurser mer effektivt och också kunna ge fastighetsägare eller motsvarande ett bättre stöd för att upprätthålla en ändamålsenlig förvaltning”.¹⁸

Berörda myndigheters möjligheter att anpassa stödet efter behov och situation borde nu i teorin vara större i och med borttagandet av maxprocentangivelserna. Samtidigt spår länsstyrelserna att bidragets andel i framtiden kommer bli oförändrad eller minska, på grund av resursbrist och höga/höjda krav på egeninsats och medfinansiering. Det innebär med andra ord att fastighetsägarens andel av kostnaden i sådana fall kommer att förbli oförändrad eller öka. Eventuella förändringar är dock ännu teoretiska, och nästan samtliga länsstyrelser uppgav att andelarna förblivit oförändrade.

Fokus på tillgängliggörande

I den nya förordningen understryks vikten av tillgänglighetsaspekter, vilket dock inte tros leda till någon skillnad i praxis då många länsstyrelser menar att de redan arbetar på det sättet. Den nya förordningen tros alltså inte leda till någon större förändring, men kan nu uppfattas som mer i enlighet med praxis.

Om målet med den nya formuleringen var att uppmärksamma och uppmuntra tillgänglighetsarbete så är måluppfyllelsen god. De faktiska effekterna av ändringen kvarstår dock att se.

Introduktionen av kunskapsunderlag

Av förarbetet för förslaget kring den nya förordningen framgår att förordningsändringen ämnade medföra bättre kunskapsunderlag.¹⁹ Det är alltför tidigt att bedöma huruvida förordningsändringen har lett till bättre kunskapsunderlag eller ej. Däremot är det möjligt att kommentera hur förutsättningarna har förändrats.

Tidigare har länsstyrelsernas möjlighet till bidragsanvändning till regionala och kommunala kunskapsunderlag varit mer osäker. I vissa fall har möjligheterna förändrats avsevärt från ett år till ett annat. I och med införandet av den nya förordningen är möjligheten till denna

¹⁸ Ibid, sid. 6.

¹⁹ Ibid, sid. 6.

bidragsgivning säkerställd, även om summan som får användas till kunskapsunderlag kan komma att ändras.

Enligt en tydlig majoritet av länsstyrelserna är det nu, genom 9 §, lättare att hävda kulturmiljövårdens intressen i samhällsplaneringen. Bland enkätsvarens kommentarer om varför det nu är lättare kan noteras följande:

- Möjligheten till deltagande i finansieringen underlättar deltagande i samhällsplaneringen.
- Det är enklare att bevilja bidrag till strategiskt inriktade projekt utan direkt koppling till enskilda kulturmiljöer.
- Det är fler nya underlag under framtagande.
- Det finns vid eventuella överläggningar med andra sakområden nu möjlighet att vara med och finansiera gemensamma underlag där kulturmiljövårdens intressen också beaktas.
- Genom 9 § har länsstyrelserna givits ett verktyg att aktivt arbeta med att relevanta underlag kan tas fram.

Förutsättningarna för framtagande av bra kunskapsunderlag har alltså förbättrats i jämförelse med tidigare. Samtidigt menar flertalet länsstyrelser att förordningsändringen i sig inte är nog för att ge någon verklig effekt. Dels framförs önskemål om en förenkling av hanteringen och äskandet av bidrag till framtagande av kunskapsunderlag. Därutöver menar många länsstyrelser att dagens anslagsnivå inte är tillräcklig för att möta de behov av framtagande av kunskapsunderlag som föreligger. Vidare råder delade meningar om hur hög prioritet kunskapsunderlagen bör ha, relativt KMV-anslagets andra användningsområden.

Utöver länsstyrelsernas ovanstående synpunkter så ser Riksantikvarieämbetet positivt på den ökade nationella samordningen mellan länsstyrelserna vid framtagande av kunskapsunderlag.

4.3 Sammanfattande kommentarer

Tydlighet

Den nya förordningen har på flera punkter medfört en ökad tydlighet. De flesta länsstyrelser menar att förordningstext och praxis nu stämmer bättre överens.

Flexibilitet

Den nya förordningen bedöms ha medfört en ökad flexibilitet vid bidragsgivningen till vårdinsatser, både avseende definitionen av värdefulla kulturmiljöer och bidragets andel av kostnaden.

Uppfattningen om ökad flexibilitet avseende definitionen av värdefulla kulturmiljöer skiljer sig markant mellan länsstyrelserna. Det är ännu för tidigt att säga något om effekterna.

Fokus på tillgängliggörande

Det finns ett ökat fokus på tillgänglighet i den nya förordningen. Förordningsändringen anses inte ha lett till någon skillnad i praxis, då många länsstyrelser anser att de redan arbetar på det sättet.

Introduktionen av kunskapsunderlag

Riksantikvarieämbetet bedömer att introduktionen av 9 § i den nya förordningen har förbättrat möjligheterna till framtagande av bra kunskapsunderlag, och länsstyrelserna upplever att de nu har lättare att hävda kulturmiljövårdens intressen i samhällsplaneringen. Det är dock för tidigt att säga något om förordningsändringens påverkan på kunskapsunderlagets effekter i kulturmiljöarbetet.

4.4 Rekommendationer

Utifrån slutsatserna i denna rapport ser Riksantikvarieämbetet ett behov av ökad kunskap om:

- bidragsgivningens effekter vad gäller tillgänglighet och mångfald
- kunskapsunderlagets effekter i kulturmiljöarbetet

Bilaga 1

ENKÄTUNDERSÖKNING

Förordning (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer trädde i kraft den 1 januari 2011 och ersatte då Förordning (1993:379) om bidrag till kulturmiljövård.

Hur har införandet av den nya bidragsförordningen (2010:1121) påverkat följande:

*Markera svarsalternativ genom att sätta ett kryss inom parenteserna, på följande sätt: (x).

ÖVERGRIPANDE ASPEKTER

Överensstämmelse med praxis

1. Upplevs den nya bidragsförordningen, i jämförelse med den gamla bidragsförordningen, som mer eller mindre i enlighet med praxis?

() mer () ingen större förändring () mindre

Eventuella kommentarer:

Definitionen av värdefulla kulturmiljöer

2. Har införandet av den nya bidragsförordningen medfört större eller mindre flexibilitet vid valet av vilka kulturmiljöer som kan beviljas bidrag?

() större () ingen större förändring () mindre

Exemplifiera:

3. Variationen av kulturmiljöer som de närmaste åren kommer att beviljas stöd bedöms

() öka () förbli oförändrad () minska

Eventuella kommentarer:

SPECIFIKA ASPEKTER

Förhållandet mellan fastighetsägarens andel respektive bidragets andel av kostnaden vid vårdinsatser, med anledning av att maxprocentangivelser tagits bort ur förordningen (frågan avser 4§ i den gamla och 6§ i den nya förordningen)

4. Bidragets andel (gentemot fastighetsägarens andel) av kostnaden vid vårdinsatser har sedan förordningsändringen generellt sett

() ökat () förblivit oförändrat () minskat

Eventuella kommentarer:

5. Bidragets andel (gentemot fastighetsägarens andel) av kostnaden vid vårdinsatser bedöms på sikt

() öka () förbli oförändrad () minska

Eventuella kommentarer:

6. I förhandlingarna med fastighetsägaren upplevs avsaknaden av procentsatser som

() positiv () varken positiv eller negativ () negativ

Motivering:

Kunskapsunderlag

7. Skillnaden mellan 8§ och 9§ i den nya förordningen upplevs som

() tydlig () varken tydlig eller otydlig () otydlig

Eventuella kommentarer:

8. Upplever ni att ni nu, genom 9§, har lättare eller svårare att hävda kulturmiljövårdens intressen i samhällsplaneringen?

lättare ingen större förändring svårare

Eventuella kommentarer:

9. Behovet av bidragsgivning till framtagande av generella eller riktade regionala och kommunala kunskapsunderlag bedöms de närmaste åren

öka förbli oförändrat minska

Eventuella kommentarer:

10. För budgetåret 2012 får 25 miljoner kronor (av totalt cirka 240 miljoner kronor) användas för kunskapsunderlag enligt 9§. Med oförändrad total anslagsnivå, hur mycket anser ni bör avsättas för kunskapsunderlag 9§?
Svar:

Tillgänglighet

11. Har 6§ i den nya förordningen bidragit till att en större hänsyn tas till tillgänglighetsaspekter vid bidragsgivningen till vård av värdefulla kulturmiljöer?

ja ingen större skillnad mot tidigare

Eventuella kommentarer:

12. Har formuleringen av 7§ i den nya förordningen bidragit till en större medvetenhet om målgrupper vid bidragsgivningen till tillgängliggörandeinsatser?

ja ingen större skillnad mot tidigare

Om ja, beskriv på vilket sätt:

13. Upplevs formuleringen av 7§ att särskild vikt ska läggas vid att kulturarvet "så långt som möjligt bör göras tillgängligt och användbart för alla" som positiv eller negativ?

positiv varken positiv eller negativ negativ

Motivering:

Arkeologisk undersökning vid bostadsbyggande (frågan avser 7-9§ i den gamla och 10-12§ i den nya förordningen)

14. Förordningsändringen i detta avseende upplevs som

positiv varken positiv eller negativ negativ

Motivera och kommentera förändringen:

Övriga kommentarer:

